

بررسی معماری بازار سنتی ارومیه^۱

سجاد اکبری بالدرو^{۱*}، پرستو عزیزپور میانداوآب^۲

۱- استادیار گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه، s.balderlu@urmia.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه، ایران، Azizpourparastoo@gmail.com

چکیده

با گذشت زمان بر اساس تغییرات گوناگونی که در سطح شهر صورت می گیرد، محلات و بافت های قدیمی نیز دچار تغییر می شوند. لیکن اهمیت این محله ها در حفظ هویت تاریخی و فرهنگی مردم شهر دارای اهمیت بسیار است که به گونه ای باید بدان ها توجه نموده و در بهبود وضعیت آن ها تلاش نمود. یکی از عناصر شاخص در بافت های قدیمی مجموعه بازار است که به سبب تأثیرات اقتصادی، سیاسی، مذهبی و اجتماعی اهمیت بسیاری دارد. از بافتهای قدیمی و ارزشمند ارومیه می توان به ((بازار سنتی)) اشاره نمود که قدمت زیاد داشته و در هسته اصلی شکل گیری شهر متأثر بوده است. در خصوص عنصر بازار در شهرها پژوهش های فراوانی صورت گرفته است ولیکن در این پژوهش قصد بر آن است که بازار سنتی ارومیه برپایه ی این مبانی نظری بررسی شود. در مقاله روبرو که به روش تحلیلی-توصیفی صورت گرفته است از منابع کتابخانه ای و مطالعات میدانی بهره گرفته شده است.

واژه های کلیدی: بازار سنتی، بازار ارومیه، معماری بازار، معماری سنتی

۱- مقدمه

نخستین نمونه های مشابه بازار در تاریخ معماری و شهرسازی ایران به هزاره پیش از میلاد باز می گردد. بازار طی ادوار مختلف در ایران (و دیگر جوامع) همواره در میان بافت شهری حضور داشته و ضمن تأمین نیازهای روزمره مردم شهر و رهگذران، تأثیرات بسیاری بر جامعه و شکل گیری محیط اطراف داشته است.

در دوره ساسانی بازار در درون شهرها و دروازه های شهری شکل گرفته و به عنوان یک عنصر متصل کننده دو دروازه شاخص در جوار مسیر اصلی نقش ایفا می کرده است. در دوره اسلامی، مسجد به عنوان یک فضای مذهبی و سیاسی در مجاورت بازار شکل می گیرد و تا به امروز به حایت خود در جوار مراکز تجاری و اقتصادی شهر ادامه می دهد. در مجموعه بازار کاربری های دیگری مانند کاروانسراها، مدارس، تکایا و حمام ها نیز موجود بوده اند که این ترکیب کاربری ضمن رعایت تفکیک محدوده های مربوطه در پایداری آن تأثیر گذار بوده است (عبدالله زاده طرف، ۱۳۸۸).

بافت های قدیمی بخشی از گذشته ی شهر و ساکنین آن می باشد که در گذر زمان تحت تأثیر جریانات طبیعی، اجتماعی، اقتصادی به تدریج تغییر کرده است لذا ضرورت حفظ و بهسازی و آن در طول زمان احساس می شود (مرادقلی، ۹۲، ص ۱۵). این عمل نیاز به شناخت دقیق و بررسی همه جانبه می باشد. بازار سنتی ارومیه در بافت قدیمی و ارزشمند آن

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد معماری با عنوان ((طراحی مجتمع تجاری، تفریحی و اداری با رویکرد معماری میان افزا در مجاورت بازار سنتی ارومیه)) است که توسط پرستو عزیز پور میانداوآب به راهنمایی دکتر سجاد اکبری بالدرو در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه انجام یافته است.